

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФАКУЛЬТЕТ СУСПІЛЬНИХ НАУК
Кафедра соціології та соціальної роботи**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан факультету суспільних наук

Остапець Ю.О.

2021 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ІСТОРІЯ ТА КУЛЬТУРА УКРАЇНИ

Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Галузь знань	05 Соціальні та поведінкові науки
Спеціальність	054 Соціологія
Освітня програма	Соціологія
Статус дисципліни	обов'язкова
Мова навчання	українська

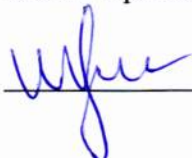
Ужгород – 2021

Робоча програма навчальної дисципліни **«Історія та культура України»** для здобувачів вищої освіти галузі знань **05 Соціальні та поведінкові науки** спеціальності **054 Соціологія** освітньої програми **«Соціологія»**.

Розробник: Кічера Віктор Васильович, доцент, кандидат історичних наук, доцент кафедри модерної історії України та зарубіжних країн

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри **модерної історії України та зарубіжних країн**

протокол № 11 від «29» червня 2021 р.

Завідувач кафедри Шніцер І.О.

Схвалено науково-методичною комісією **факультету суспільних наук**

протокол № 8 від «01» липня 2021 р.

Голова науково-методичної комісії Попадич О.О.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма	Заочна форма
Кількість кредитів ЄКТС – 4	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 120	1	1
Кількість модулів – 2	Семестр:	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3 самостійної роботи студента – 4	1	1
	Лекції:	
	32	8
	Практичні (семінарські):	
	24	4
Вид підсумкового контролю: іспит	Лабораторні:	
Форма підсумкового контролю: усна	Самостійна робота:	
	64	108

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета навчальної дисципліни «Історія та культура України» – створення умов для свідомої орієнтації молодшої людини у сучасному світі, суспільстві, формування у неї відповідної активної соціальної та громадської позицій, підвищенні рівня духовної культури, культури спілкування і діяльності для сприяння їх соціалізації, активному включенню в соціально-політичне та економічне життя суспільства, підготовці до майбутньої професійної діяльності. Основними завданнями вивчення дисципліни «Історія України та української культури» є: вивчення здобутків української матеріальної та духовної культури від її витоків до сьогодення, можливостей запозичення культурних цінностей інших народів, порівняльного аналізу ролі і місця вітчизняної культури у контексті світових та європейських культуротворчих процесів; реалізація в навчально-виховному процесі завдань виховання національної свідомості, громадянських якостей української молоді, становлення професійного мислення; формування та розвиток високої внутрішньої культури студентів на основі вивчення досягнень і закономірностей розвитку української національної культури.

Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК07. Навички міжособистісної взаємодії.

ЗК11. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК12. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань

про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Фахові компетентності (СК):

СК03. Здатність аналізувати соціальні зміни, що відбуваються в Україні та світі в цілому.

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Навчальна дисципліна вивчається на 1 курсі і, відповідно до структурно-логічної схеми освітньої програми, опанування дисципліни не потребує попереднього вивчення освітніх компонентів освітньої програми, але передбачає знання шкільного предмету «Історія України».

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньої програми «Соціологія», вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
– пояснювати закономірності та особливості розвитку і функціонування соціальних явищ у контексті професійних задач.	РН04

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни «Історія та культура України»:

Очікувані результати навчання з дисципліни	Шифр ПРН
– вміти порівнювати, пояснювати, аналізувати, узагальнювати і критично оцінювати історичні факти та діяльність осіб, спираючись на здобуті знання, альтернативні погляди	РН04
– володіти конкретними історичними фактами з історії та культури України, в тому числі релевантними до соціальної площини функціонування суспільства	
– розглядати суспільні явища в розвитку і конкретно-історичних реаліях; оцінювати події та діяльність людей в історичному процесі з позиції загальнолюдських цінностей; визначати роль людського чинника в історії, давати різнобічну характеристику історичним особам, розкривати внутрішні мотиви їхніх дій	

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни є: іспит, презентація результатів виконаної індивідуальної /групової роботи студента.

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форма поточного контролю: доповідь на практичних заняттях

Форма модульного контролю: контрольна робота

Форма підсумкового семестрового контролю: іспит

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 1)

Поточне оцінювання та самостійна робота					Модульна контрольна робота	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	50	100
10	10	10	10	10		

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 2)

Поточне оцінювання та самостійна робота					Модульна контрольна робота	Сума
T6	T7	T8	T9	T10	50	100
10	10	10	10	10		

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1		Модуль 2	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Практичні (семінарські) заняття, доповідь з презентацією	5	30	7	42
Реферат			2	8
Есе	1	20		
Модульна контрольна робота	1	50	1	50
Разом		100		100

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Модульна контрольна робота складається з тестових завдань та запитання описово-аналітичного характеру.

Тестові завдання покликані оцінити знання з тематичної проблематики модулю, яка надавалася на лекціях і обговорювалася на практичних заняттях. Залежно від орієнтування у тематичному матеріалі по тестах, дане завдання модульної контрольної роботи максимально може бути оцінене у 30 балів.

Запитання має на меті оцінити обізнаність здобувача з основними та важливими фактами історії та культури України, їх ролі в історичному розвитку держави, значенні для сьогодення. Залежно від послідовності викладу і орієнтуванні у матеріалі теоретичних питань, ця частина завдань модульної контрольної роботи максимально може бути оцінена у 20 балів.

Критерії оцінювання підсумкового семестрового контролю

Відповідно до «Положення про порядок та методику проведення семестрових (курсів) екзаменів і заліків в Ужгородському національному університеті» (затверджено Наказом Ректора ДВНЗ «УжНУ» № 698/01-17 від 08.05.2015 р.), знання студентів оцінюється як з теоретичної, так і з практичної підготовки за такими критеріями:

оцінку «відмінно» (90-100 балів, А) – заслуговує студент, який:

- всебічно і глибоко володіє навчально-програмовим матеріалом;
- вміє самостійно виконувати завдання, передбачені програмою, використовує набуті знання і вміння у нестандартних ситуаціях;
- засвоїв основну і ознайомлений з додатковою літературою, яка рекомендована програмою;
- засвоїв взаємозв'язок основних понять дисципліни та усвідомлює їх значення для професії, яку він набуває;
- вільно висловлює власні думки, самостійно оцінює різноманітні життєві явища і факти, виявляючи особистісну позицію;
- самостійно визначає окремі цілі власної навчальної діяльності, виявив творчі здібності і використовує їх при вивченні навчально-програмового матеріалу, проявив нахил до наукової роботи.

оцінку «добре» (82-89 балів, В) – заслуговує студент, який:

- повністю опанував і вільно (самостійно) володіє навчально-програмовим матеріалом, в тому числі застосовує його на практиці, має системні знання в достатньому обсязі відповідно до навчально-програмового матеріалу, аргументовано використовує їх у різних ситуаціях;
- має здатність до самостійного пошуку інформації, а також до аналізу, постановки і розв'язування проблем професійного спрямування;
- під час відповіді допустив деякі неточності, які самостійно виправив, добирає переконливі аргументи на підтвердження вивченого матеріалу;

оцінку «добре» (74-81 бал, С) – заслуговує студент, який:

- в цілому навчальну програму засвоїв, але відповідає з певною кількістю помилок;
- вміє порівнювати, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача, в цілому самостійно застосовувати на практиці, контролювати власну діяльність;
- опанував навчально-програмовий матеріал, успішно виконав завдання за програмою, засвоїв основну літературу, яка рекомендована програмою;

оцінку «задовільно» (64-73 бали, D) – заслуговує студент, який:

- знає основний навчально-програмовий матеріал в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його у майбутній професії;
- виконує завдання непогано, але зі значною кількістю помилок;
- ознайомлений з основною літературою, яка рекомендована програмою;
- допускає помилки при виконанні завдань, але під керівництвом викладача знаходить шляхи їх усунення.

оцінку «задовільно» (60-63 бали, E) – заслуговує студент, який:

- володіє основним навчально-програмовим матеріалом в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його у майбутній професії, а виконання завдань задовольняє мінімальні критерії. Знання мають репродуктивний характер.

оцінка «незадовільно» (35-59 балів, FX) – виставляється студенту, який:

- виявив суттєві прогалини в знаннях основного програмового матеріалу, допустив принципові помилки у виконанні передбачених програмою завдань.

оцінка «незадовільно» (35 балів, F) – виставляється студенту, який:

- володіє навчальним матеріалом тільки на рівні елементарного розпізнавання і відтворення окремих фактів або не володіє зовсім;

- допускає грубі помилки при виконанні завдань, передбачених програмою;

- не може продовжувати навчання і не готовий до професійної діяльності після закінчення університету без повторного вивчення даної дисципліни.

При виставленні оцінки враховуються результати навчальної роботи студента протягом семестру.

Таблиця відповідності оцінок за різними шкалами

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов’язковим повторним вивченням дисципліни

6. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6.1. Зміст навчальної дисципліни

Модуль 1. Давня і середньовічна історія та культура України

Тема 1. Первіснообщинний лад: Найдавніші цивілізації на території України. Кам'яний вік на території України. Мідно-бронзовий та залізний вік. Грецькі міста-держави. Скіфи і сармати. Готи. Гуни. Анти. Аварська навала. Ранні слов'яни.

Тема 2. Київська Русь і Галицько-Волинська держава: Утворення Київської держави. Перші князі. Розквіт Київської Русі. Володимир Великий та Ярослав Мудрий. Русь за синів та внуків Ярослава Мудрого. Володимир Мономах. Розпад Київської Русі. Галицько-Волинське князівство.

Тема 3. Українські землі в умовах іноземної колонізації (друга половина XIV – перша половина XVI ст.): Розподіл і захоплення українських земель Литвою, Польщею та іншими державами. Боротьба за автономію та її ліквідація у складі Речі Посполитої. Суспільно-політичний лад та економічний розвиток України наприкінці XVI - першій половині XVII ст. Зародження і розвиток українського козацтва. Селянсько-козацькі повстання кінця XVI – 20-30-х рр. XVII ст. Початки козацького державотворення. Культура України у XVI – першій половині XVII ст.

Тема 4. Українські землі у козацько-гетьманську добу: Передумови, причини і початок (1648 р.) національної революції середини XVII ст. Б.Хмельницький. Військово-політична ситуація в Україні 1649 – 1652 рр. Зборівський та Білоцерківський мирні договори. Перехід під протекторат московського царя (1653 – 1657). Переяславська рада та союз із Трансільванією. Україна у часи Руїни (1657 – 1676): соціально-політична боротьба і роль геополітичного фактора. Ліквідація автономії України у ХУІІІ ст.

Тема 5. Українські землі у складі Російської та Австрійської імперій (кін. ХVІІІ – у І-й пол. ХХ ст.): Адміністративно-територіальний устрій та регіональний поділ. Чисельність та етнічний склад населення. Національне та соціальне становище українського народу. Україна в російсько-турецьких війнах 1806-1812 рр. та 1828-1829 рр. Російський визвольний та польський національно-визвольний рухи на українських землях в 20-30-х рр. Декабристи і Україна. Кирило-Мефодіївське товариство. Повстання селян під проводом У.Кармелюка. «Київська Козаччина» – 1855 р. Національно-культурний рух до поч. ХХ ст.

Модуль 2. Модерна та новітня історія та культура України

Тема 6. Українські національно-визвольні змагання (1917-1921 рр.): Утворення і діяльність Центральної Ради. Боротьба за владу, початок громадянської війни (кінець 1917 р. – квітень 1918 р.). Українська держава гетьмана Скоропадського. Директорія. Відновлення УНР. Західноукраїнська Народна Республіка і Закарпаття 1918 – 1919 рр. Відновлення радянської влади в Україні. Денікінщина. Завершення української національно-демократичної революції, її наслідки та уроки.

Тема 7. Українські землі у 20-30-ті рр. ХХ ст.: Нова економічна політика та її проведення в Україні. Україна і утворення СРСР. Українське відродження 20-30-х рр. Політика форсованої індустріалізації, колективізації та їх наслідки. Західноукраїнські землі між двома світовими війнами.

Тема 8. Україна напередодні та в роки Другої світової війни: Репресії 1930-х рр. Пакт Ріббентропа-Молотова. Включення західноукраїнських земель, Північної Буковини, Південної Бессарабії до складу УРСР. Радянізація західноукраїнських територій. Радянсько-німецька війна. Початок війни. Причини катастрофи. Оборонні бої влітку-восени 1941 р. Відновлення української держави. Поразка радянських військ. Окупаційний режим. План «Ост». Геноцид. Розгортання руху опору в Україні та його течії: радянське підпілля і партизанський рух; оунівське підпілля. Створення Української повстанської армії. Завершення Другої світової війни.

Тема 9. Україна в другій половині ХХ ст. – першій половині ХХІ ст.: Суспільно-політичне та культурне життя в Україні в другій половині 40-х – на початку 50-х рр. Політика часткової десталінізації в Україні, її непослідовний характер. Наростання кризових явищ у суспільно-економічному, політичному та культурному житті. Україна у добу «перебудови». Боротьба за незалежність. Розвиток культури в Україні в 50-80 ті рр. ХХ ст.

Тема 10. Незалежна Україна.

6.2. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Форма навчання: <i>денна</i>					
	у тому числі					
	Усього	лекції	практичні (семінарські)	лабораторні	індивідуальна робота	самостійна робота
Модуль 1						
Тема 1. Первіснообщинний лад. Найдавніші цивілізації на території України	8	0	2			6
Тема 2. Київська Русь і Галицько-Волинська держава	8	2	2			4
Тема 3. Українські землі в умовах іноземної колонізації (II пол. XIV – I пол.. XVI ст.)	8	2	2			4
Тема 4. Українські землі у козацько-гетьманську добу	8	2	2			4
Тема 5. Українські землі у складі Російської та Австрійської імперій (кін. XVIII – I пол. XX ст.)	8	2	2			4
Модульна контрольна робота	2	2	0			0
Разом за модуль	42	10	10			22
Модуль 2						
Тема 6. Українські національно-визвольні змагання (1917-1921 рр.)	14	2	2			10
Тема 7. Українські землі у 20-30-ті рр. XX ст.	14	2	2			10
Тема 8. Україна напередодні та в роки Другої світової війни	14	2	2			10
Тема 9. Україна в II пол. XX ст. – I пол. ХХІ ст.	14	4	4			6
Тема 10. Україна на шляху до незалежності	20	10	4			6
Модульна контрольна робота	2	2	0			0
Разом за модуль	78	22	14			42
Разом	120	32	24			64

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Форма навчання: заочна					
	Усього	у тому числі				
		лекції	практичні (семінарські)	лабораторні	індивідуальна робота	самостійна робота
Модуль 1						
Тема 1. Первіснообщинний лад. Найдавніші цивілізації на території України	8	0	0			8
Тема 2. Київська Русь і Галицько-Волинська держава	8	0	0			8
Тема 3. Українські землі в умовах іноземної колонізації (II пол. XIV – I пол.. XVI ст.)	8	0	0			8
Тема 4. Українські землі у козацько-гетьманську добу	8	0	0			8
Тема 5. Українські землі у складі Російської та Австрійської імперій (кін. XVIII – I пол. XX ст.)	8	0	0			8
Модульна контрольна робота	2	0	0			2
Разом за модуль	42	0	0			42
Модуль 2						
Тема 6. Українські національно-визвольні змагання (1917-1921 рр.)	14	1	0			13
Тема 7. Українські землі у 20-30-ті рр. XX ст.	14	1	0			13
Тема 8. Україна напередодні та в роки Другої світової війни	14	2	0			12
Тема 9. Україна в II пол. XX ст. – I пол. XXI ст.	14	2	2			10
Тема 10. Україна на шляху до незалежності	20	2	2			16
Модульна контрольна робота	2	0	0			2
Разом за модуль	78	8	4			66
Разом	120	8	4			108

6.3. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Первіснообщинний лад. Найдавніші цивілізації на території України	2	
2	Київська Русь і Галицько-Волинська держава	2	
3	Українські землі в умовах іноземної колонізації (II пол. XIV – I пол. XVI ст.)	2	

4	Українські землі у козацько-гетьманську добу	2	
5	Українські землі у складі Російської та Австрійської імперій (кін. XVIII – I пол. XX ст.)	2	
6	Українські національно-визвольні змагання (1917-1921 рр.)	2	
7	Українські землі у 20-30-ті рр. XX ст.	2	
8	Україна напередодні та в роки Другої світової війни	2	
9	Україна в II пол. XX ст. – I пол. XXI ст.	4	2
10	Україна на шляху до незалежності	4	2
Разом		24	4

6.4. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Первіснообщинний лад. Найдавніші цивілізації на території України	6	8
2	Київська Русь і Галицько-Волинська держава	4	8
3	Українські землі в умовах іноземної колонізації (II пол. XIV – I пол. XVI ст.)	4	8
4	Українські землі у козацько-гетьманську добу	4	8
5	Українські землі у складі Російської та Австрійської імперій (кін. XVIII – I пол. XX ст.)	4	8
	Модульна контрольна робота	0	2
6	Українські національно-визвольні змагання (1917-1921 рр.)	10	13
7	Українські землі у 20-30-ті рр. XX ст.	10	13
8	Україна напередодні та в роки Другої світової війни	10	12
9	Україна в II пол. XX ст. – I пол. XXI ст.	6	10
10	Україна на шляху до незалежності	6	16
	Модульна контрольна робота	0	2
	Разом	64	108

7. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ, ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

В умовах використання формату онлайн-навчання (дистанційного навчання) із застосуванням мережі Google Meet названі засоби, методи та форми визначаються за домовленістю зі здобувачами і в залежності від зручного виду взаємодії, застосовуються з допомогою існуючих функцій групових чатів та відеоконференцій.

Для ефективного засвоєння тематики є можливість демонстрації необхідних матеріалів на робочому столі комп'ютерного технічного засобу під час занять і семінарів. Зокрема, у разі потреби, під час онлайн-заняття можна надати доступ до свого екрану, щоб показати презентації або іншу тематичну інформацію на робочому столі.

Планування лекційних, практичних (семінарських) та лабораторних занять, модульних контрольних робіт, звітування за індивідуальну та іншу передбачену програмою роботу зі студентами, а також підсумкова перевірка знань у формі іспиту (заліку) здійснюється заздалегідь за допомогою прив'язки до Google-календаря. Синхронізація запланованих заходів виконується автоматично на всіх зручних для їх проведення пристроях.

8. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Гудзь В.В. Історія України: підручник для студентів неісторичних спеціальностей вищих навчальних закладів. Київ Слово, 2003. 616 с.
2. Історія та культура України: навчально-методичний посібник. (у схемах і таблицях) / за ред. В.С.Бліхара. Львів: ПП «Арал», 2018. 480 с.
3. Історія українського козацтва: Нариси: [у 2 т.] / Редкол.: В.А.Смолій (відп. ред.) та ін. Київ: Києво-Могилянська академія, 2007. Т.2. 724 с.
4. Історія України: підручник (ВНЗ II-IV р.а.) / В.Качкан, В.Левандовський, О.Величко та ін.; за ред. В.Качкана. 2-е вид. Київ Медицина, 2018. 360 с.
5. Історія України: підручник для студентів неісторичних спеціальностей вищих навчальних закладів / [О.М.Бут, М.І.Бушин, Ю.І.Вовк та ін.]; за заг. ред. М.І.Бушина, О.І.Гуржія. Черкаси: ЧДТУ, 2016. 644 с.
6. Історія та культура України: навчальний посібник / уклад. Дедурін Г.Г., Іванов С.Ю., Чорний І.В. Харків: ХНУВС, 2017. 108 с.

Допоміжна література

1. Кульчицький С.В. Історичний висновок про діяльність ОУН – УПА. Сучасність. 2001. № 6. С.50–58
2. Мицик Ю. Церковне життя України наприкінці XVIII – початку XX ст. Історія в школах України. 2004. № 8. С.52–54
3. Фенич В. Українське питання напередодні та в роки Першої світової війни в планах воюючих держав. Україна на міжнародній арені у XX ст. Ужгород: Патент, 2000. С.15–31
4. Шаповал Ю. Пакт Ріббентропа – Молотова та Західна Україна: нові документи і факти. Історія в школах України. 2000. № 2. С.15–21
5. Яковенко Н. Нарис історії середньовічної та ранньомодерної України. Київ: Критика, 2009. 584 с.